

Základní organizace KSČ — 13

Velitelství Východního voj. okruhu

Počet listů: 1

Výtisk č. 1

12. září 1968

Věc: Závěr výboru ZO-KSČ-13 k článku s. Kunce uveřejněnému v A-revui č. 16

Celoštátní výbor KSČ VVVO
Trenčín

Výbor ZO KSČ-13 ze dne 12. 9. 1968 na mimořádné schůzi projednal zveřejněný článek s. Kunce a návrh dopisu ČŠV pro redakci uveřejněného časopisu a zaujal k tomu toto stanovisko:

V článku s. Kunce jsou zveřejněny subjektivní názory pisatele, které jsou nepřesné a v některých případech odporují pravdě.

Například:

1. Není pravdou, že u VVVO byla jen nějaká skupina, která by jen sama se přihlásila k progresu, ale třeba zdůraznit, že byla v tomto směru jednotnost všech příslušníků VVVO až na některé jednotlivé názory.
2. Pokud s. Kunc hodnotí závěry všeplenární schůze z 15. 7. 1968, podceňuje vyspělost všech soudruhů, kteří se vyjádřili za neodeslání rezoluce, byla dána možnost každému se k návrhu vyjád-

řit. Nebylo námitek proti odesílání rezoluce jednotlivými ZO KSČ na podporu ÚV KSČ.

3. Nesouhlasíme s přivlastňováním si práva u s. Kunce hodnotit správnost či nesprávnost ustanovení s. Kodaje do funkce.

Navrhujeme ČŠV, aby návrh dopisu neodesílal v navrhovaném znění, pro další možnost polemiky, zvláště pokud jsou v něm hodnoceny závěry KKK ÚV KSČ, poněvadž činitelé mimo příslušníky VVVO neznají podstatu věci, o které je v první části hovořeno, a nijak na článek nenavazuje.

Výbor ZO-KSČ-13:

SLATINSKÝ v. r.

HUNČA v. r.

HANÁČEK v. r.

SLÁDEK v. r.

Za správnost opisu:
podpis

kulaté razítko:

Celoštátní výbor

Komunistické strany

Československa C-4

NAŠE

ROZHOVOR

S Dr. D. KOVÁČEM

ŘEDITELM ŮSTAVU
EXPERIMENTÁLNÍ
PSYCHOLOGIE
SLOVENSKÉ
AKADEMIE VĚD
V BRATISLAVĚ,
NATOČIL NA ZÁVĚR
SJEZDU ČS.
PSYCHOLOGŮ
3. 7. 1968 NÁŠ
REDAKTOR J. MÍCHAL
ZA ŮČASTI
Dr. KOBLIHY A
Dr. HROMÁTKY Z VPA

SPOLEČNOST A PSYCHOLOGIE

A-REVUE: Víme, že jste si do Bratislavy na chvíli „zaskočil“ z dlouhodobého studijního pobytu v NSR. Je už dnes taková situace, že naši psychologové přestali jezdit do zahraničí takříkajíc na zkušenou? Začali jsme již vyvážet i naši vlastní práci, naše myšlenky a pojetí?

KOVÁČ: Měl jsem mnoho lákavých nabídek. I na profesuru. Nechci však být profesorem, neboť takový člověk musí být tak trochu dogmatikem a nemá možnosti pro tvořivou práci jako pracovník výzkumného ústavu. Zdůrazňuji, že jsem v zahraničí na studijním pobytu. Hodně přednáším a mimo to vedu několik diplomantů, kteří se připravují na doktorské práce. Při přislovečné německé „Tüchtigkeit“ těchto studentů je to značně náročná činnost.

Ano, dnes již můžeme mluvit o vývozu myšlenek a vědecké práce.

A-REVUE: Byli bychom rádi, kdybychom se nyní od tohoto zahraničního úvodu dostali k jádru našeho rozhovoru. V čem je hlavní význam osobnosti psychologa v naší společnosti?

KOVÁČ: To je velmi složitá otázka. Začnu banální věcí. U nás existuje výzkum, jímž chceme zjistit, proč mladí lidé studují psychologii. V podstatě jde o tři druhy motivací. První skupina chce studiem psycho-

logie vyřešit problémy, anomálie vlastní osobnosti. Druzí nacházejí v psychologii jakousi možnost exhibice. Podívejte, když někdo studuje jadernou fyziku, je to jistě velmi zajímavé. Ale novopečený psycholog nás šokuje: „Ukažte mi ucho... Aha, tak vy jste původně levostranně orientován. Hm. Pokud jde o vaše potíže ve vztahu k ženám...“ Protože se psychologie zabývá vnitřními, regulačními procesy lidského ducha, pro obyčejné smrtelníky dosti nepochopitelnými, je lákavá pro svou výjimečnost a atraktivnost. Třetí skupina studuje psychologii z normálních důvodů; proto, že pomáhá odhalit problémy, které nevyřeší žádná jiná vědecká disciplína.

A-REVUE: Důležitou roli zde hraje jistě i společenská poptávka. Moderní společnost potřebuje personalisty, manažery, lidi s psychologickou kvalifikací. A to vede mnohé mladé lidi k rozhodnutí, věnovat se tomuto oboru.

KOVÁČ: V našich podmínkách je praktická společenská poptávka ještě dosti nepřiměřená. Kdyby zemřeli u nás všichni chemici, pocítili bychom to skoro jako katastrofu. Kdyby ale zemřeli všichni čs. psychologové, tak by se celkem nic nestalo. Jsou však jiné země, kde by to pocítili velmi silně. Vezměme například Dánsko. Tam by byl ochro-

men celý školský systém, přijímání do zaměstnání. Tam se zaměstnavatel neodvážil přijmout člověka jenom podle vysvědčení ze školy. Psychologický výběr je již samozřejmostí. U nás tomu tak ještě není. Přednáším v závodech; přednášek se zúčastní vedoucí personálních oddělení, maximálně náměstkové, ale nikdy jsem se tam ještě nesešel s nějakým ředitelem. Čili nejsou tam lidé, kteří o přijetí psychologa rozhodují.

A měli by mu zabezpečit přiměřeně podmínky pro práci. To je již méně potěšující.

A-REVUE: Na ergonomickém kongresu ve Varně jsme slyšeli takovou příhodu. Jeden závodní psycholog porovnával produktivitu práce členů a nečlenů strany. Výsledek vyzněl v neprospěch členů strany. Rázem se stal onen psycholog předmětem „zájmu“ vyšších míst. Kdo by měl prosadit větší společenské uznání psychologie?

KOVÁČ: Víc vyřeší objektivní výsledky práce psychologů přímo v praxi závodů a institucí. Jestliže se projeví výrazný vliv psychologů na zvýšení produktivity práce, na snížení úrazovosti, na zlepšení psychického stavu pracujících apod., bude psychologie postupně uznána jako jeden z motorů, které posunují tuto společnost dopředu.

A-REVUE: Jsou již dnes v Československu nějaké praktické příklady příznivého vlivu psychologie třeba na produktivitu práce?

KOVÁČ: Bohužel, mnoho příkladů neznám, neboť jak víte pracuji v základním výzkumu. Světovým problé-

mem výroby je nehodovost. Je zjištěno, že psychologové mohou mít na její vyřešení podstatný vliv. A jen snížení nehodovosti představuje velký ekonomický zisk.

A-REVUE: Zatím je velká propast mezi tím, čeho teoretická psychologie dosáhla, a mezi aplikací výsledků do praxe. Je to politická krátkozrakost, organizační neschopnost, nebo otázka potřebných investic?

KOVÁČ: Československo může v psychologii hrát ve světovém měřítku ne první, ale ani ne poslední housle. Tato věda totiž není tak zázislá na investicích jako např. chemie nebo jiné přírodní vědy. Psychologická laboratoř je nesrovnatelně lacinější, Ne, v ekonomice to není.

A-REVUE: Přesto nedostávají psychologové často ani minimální prostředky. Máme například zkušenost s potížemi při vybavování psychologické laboratoře jednoho armádního pracoviště.

KOVÁČ: Byl to celý minulý systém, který bránil svou zkostnatělostí a byrokratismem i tomuto poměrně nenákladnému investování. Někdy však dochází zase i k přemrštěným a nereálným požadavkům vedoucích pracovníků na psychology, které nemohou splnit. Půjde tedy o rozumné zvážení možností společenské potřeby psychologie pro tuto moderní společnost.

A-REVUE: Bude třeba psychologii více propagovat. Co například děláte pro to, aby se veřejnost více dověděla o vaší práci?

KOVÁČ: Základem propagace je škola. Donedávna platilo, že všeobecně vzdělaný člověk musí vědět, co to je sudokopytník a lichokopytník, která zvířata žijí v Austrálii. Do školy byla zavedena polytechnická výchova a žáci se učili zatloukat hřebíky. Ale nic se nedovídají o psychice člověka. A to je základ. V poslední době se mění názory a v tom je záruka, že se podstatně zvýší i společenský prestiž a uznání psychologie jako vědy. Ale na výsledky si ještě počkáme.

Pokud jde o popularizaci, nestačím s řadou svých přátel odmítat požadavky na články popularizující některé oblasti psychologie. Máme řadu časopisů, které pro popularizaci psychologie dělají dost, ale tím jistě není dosaženo společenského uznání psychologie.

A-REVUE: Jaké jsou vaše názory na čs. vojenskou psychologii?

KOVÁČ: Vím o ní málo. Jsem názoru, že psychologie musí být neodmyslitelnou součástí vzdělání — profesionálních velitelů. Částečně se to již realizuje. Je třeba více důslednosti. Dále je třeba rozvinout práci vojenských psychologů všude tam, kde jde o profesionální výběr (řidiči, letci apod.).

A-REVUE: Jaké je vaše stanovisko k tomu, že na Vojenské politické akademii začnou školit novou vysokoškolskou profesi — vojenské psychology?

KOVÁČ: Vítám to a vyzývám všechny kolegy, aby v tom pomohli.

A-REVUE: Jaké vlastnosti by měl mít psycholog?

KOVÁČ: Nemyslím, že by měl mít nějaké specifické vlastnosti. Měl by snad mít trochu lepší pozorovací schopnosti než normální člověk, poněvadž pozorování je základní psychologickou metodou. Psychologie dále od člověka vyžaduje, aby byl korektní, aby svěřených tajemství a důvěrných sdělení nezneužíval. Musí mít tzv. profesionální diskretnost. Jsou některé státy, v nichž je tento požadavek i uzákoněn, podobně jako zpovědní tajemství. Nemůže být pletichář. Nemůže mít morálku, která je dnes bohužel dosti běžná a nachází výraz v hesle „oko za oko, zub za zub“. Podle jednoho výzkumu bylo např. dokázáno, že soudci, kteří se o své práci a o rozsudcích baví a radí doma s manželkou, která v tomto případě představuje určitý korektiv veřejného mínění, soudí daleko mírněji a humánněji než ostatní. Klinický psycholog musí získat ještě větší důvěru člověka, než jakou má např. lékař.

A-REVUE: Jeden z předních psychiatrů prohlásil při rozhovoru s naší redakcí, že dobrý psycholog nemusí mít ani tak hluboké znalosti získané četbou odborné literatury jako spíše velmi dobrý vztah k lidem. Je to pravda?

KOVÁČ: Naprosto nesouhlasím: V psychoterapii je vztah terapeuta k pacientovi jistě velmi důležitý, ovšem zdaleka nestačí. Odborné vzdělání nelze pominout. Relativně snadné je stát se matematikem. Je to kvantifikační věda, která nepotřebuje jiné vědy příbuzné. Kdo má talent a plně se vědě věnuje, může dosáhnout pronikavých výsledků. Fyzik to má už složitější. Musí znát i matematiku. Chemik,

ten musí ovládnout fyziku i matematiku. Psychologie je na tak vysoké úrovni, že kdo se jí chce věnovat, musí studovat řadu dalších vědních oborů nebo alespoň jejich základy. Např. fyziologii, sociologii atd.

A-REVUE: Známe jednu psycholožku, která pracuje ve velkém průmyslovém závodě, a ta je dosti nešťastná z toho, že tam nastoupila přímo ze školy. Jak by měl vypadat postup psychologie na vysoké škole?

KOVÁČ: Přednedávnm jsem dělal malý srovnávací výzkum mezi slovenskou a německou populací a zjistil jsem přitom, že průměrný věk studentů psychologie (druhý ročník) na Slovensku je dvacet až dvaadvacet let, zatímco v NSR 28 až 30. Jsou tam však i 40 a 50letí. Nepovažují za správné, studují-li psychologii přímo absolventi střední školy.

A-REVUE: Jde o životní zkušenost?

KOVÁČ: Také, ale nejen o ni. Nemůže být školským psychologem, kdo předtím sám neučil. Tedy nejdřív musí několik let učit a potom jít studovat psychologii. Stejně tak průmyslový psycholog, který přijde do závodu a nezná vůbec jeho problematiku, je tam ztracen.

A-REVUE: Je u nás uplatňována zásada nejdřív praxe a potom vysokoškolské studium?

KOVÁČ: Jsou sice různé formy dálkového a externího studia, ale v řádném studiu to uplatňováno není. Na Západě je skutečně průměrně daleko vyšší věk. Například se vám zdá, že jistá paní je docent-

kou, a ona je zatím posluchačka 1. ročníku.

A-REVUE: Tady něco nehraje. Na rozdíl od vašeho příkladu jsme na různých kongresech a sympoziích svědky toho, že západní vědu zde zastupují velice mladí lidé.

KOVÁČ: Náš způsob postgraduálního vzdělání vědce je neudržitelný systémem. Po absolvování vysoké školy je další řada zkoušek, rigorózních, doktorských, kandidátských apod. Napětí ze všech těch zkoušek člověka neurotizuje, vědecká práce je tím znehodnocována, člověk stárne. Graduovaný psycholog může být u nás hotov v 50 letech. Existují světové statistiky, v kterém věku je v tomkterém oboru člověk nejproduktivnější. Matematici měli nejgeniálnější nápady jako 20—25letí. Tady je kulminací bod maximálního výkonu.

A-REVUE: To úplně koresponduje s věkem nejvýkonnějších sportovců.

KOVÁČ: Ano, protože je to závislé na přirozených schopnostech. Ve filosofii jsou nejproduktivnější vědci ve věku kolem 50 let. Psychologové mezi 35 až 45 lety. Náš systém je příliš zkosťnatělý a těžkopádný. Proč by to nešlo takto: osvědč se vědeckou prací, která bude mít ohlas, dosáhneš uznání — a hotovo. Můžeš se stát docentem. Nač tolik různých složitých procedur, kádrových atd.

A-REVUE: Pokud jde o uplatnění v psychologii, je nějaký výrazný rozdíl mezi ženami a muži?

KOVÁČ: Ano, jsou rozdíly. V některých státech jsou v psychologii

angažovány převážně ženy. Na psychologickém sjezdu, například v Polsku, máte dojem, že jste v ženském klubu. I u nás je feminizace vážným problémem. Např. mezi uchazeči o studium psychologie tvoří převážnou většinu ženy. K tomu uplatnění. Ženy se osvědčují např. v klinické psychologii, naproti tomu psychologie práce, inženýrská psychologie, se hodí spíše pro muže.

A-REVUE: Dalo by se říci, v které oblasti dosahuje naše psychologie výrazných úspěchů?

KOVÁČ: Na světové úrovni je náš základní psychologický výzkum: „Neříkám to proto, že v tomto oboru pracuji. Ve státech, které se považují v psychologii za vyspělé, najdeme mnohé projekty základního výzkumu, které jsou vyloženě slabé. U nás se to v základním výzkumu stává zřídkakdy. Uvedu jeden příklad, o kterém se nemluví a nepíše. Byla provedena sonda úrovně disertačních prací. Anonymní posuzovatelé hodnotili práce, aniž znali autory. V první skupině byly práce velmi slabé, poznamenané deformacemi dogmatismu. Patřily tam ekonomie, filosofie a historie. V druhé: práce, kde byla dobrá úroveň řídkou výjimkou. Sem patřila pedagogika. Do třetí skupiny patřily práce velmi dobré úrovně. Mezi nimi byla i psychologie. To něco říká. Bohužel, nejsme tak úspěšně v aplikovaném výzkumu. Ne že bychom neměli dostatek lidí, ale aplikovaný výzkum se musí v naší společnosti teprve prosadit.

A-REVUE: Existuje u nás nebezpečí devalvace psychologie, protože se jí zabývají laici? Jeden z důvodů, proč

jsme od vás chtěli vyjádření k osobnosti psychologa, je skutečnost, že např. v armádě se zabývá psychologií kdekdo. Stačí, když absolvuje krátkodobé školení nebo několik hodin přednášek.

KOVÁČ: Tohoto nebezpečí se nebojím. Rozdíl mezi laikem a odborníkem je obrovský a dlouho se neутají. Záleží jen na tom, jak brzy bude laik odhalen. Spíše se bojím nebezpečí šarlatánů.

A-REVUE: Jaká opatření byste jako psycholog prosazoval, kdybyste se stal členem vlády?

KOVÁČ: Nedovedu si představit, jak bych se tam dostal. Ačkoli to nevím přesně, mám dojem, že naši dnešní představitelé se buď s psychology radí, nebo poznatky psychologie ve své práci respektují. Jejich opatření plně vycházejí z psychologických zákonů. Nevím, co zvláštního bych tam dělal. Myslím, že totéž, co dělám nyní. Rozvíjel bych a podporoval zájem a uspokojení jednotlivce. Z toho by měla prospěch celá společnost.